

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodiku

2022.gada 14.jūlijs
Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

I. Konsultāciju dokumenta kopsavilkums	3
II. Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība	3
1) Pamatojums	3
2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	5
3) Sabiedrības mērķa grupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	5
4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	5
III. Cita informācija	5
Pārskats par Metodikas projektā iekļautajiem metodiskajiem risinājumiem	5
1) Regulatīvais rēķins	5
2) Lietotājiem nodotais dabasgāzes daudzums	9
3) Regulējamo aktīvu bāze	10
4) Citi grozījumi	10

Pielikumā:

Lēmuma projekts "Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika".

I. Konsultāciju dokumenta kopsavilkums

Konsultāciju dokumenta mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) lēmuma projektu "Dabaszgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Metodikas projekts).

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹daļu dabaszgāzes sadales sistēmas operators sniedz dabaszgāzes sadales sistēmas pakalpojumu par Regulatora noteiktajiem tarifiem vai par tarifiem, ko noteicis dabaszgāzes sadales sistēmas operators saskaņā ar Regulatora noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku, ja ir saņemta Regulatora atļauja. Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka Regulators nosaka tarifu vai tarifu augšējās robežas aprēķināšanas un noteikšanas metodiku, kā arī tarifu vai tarifu augšējās robežas piemērošanas kārtību, ja nozares speciālie likumi neparedz citus tarifu noteikšanas principus.

Metodikas projekts sagatavots, ievērojot nepieciešamību nodrošināt enerģētikas nozares sistēmas operatoru finansiālo stabilitāti, kuru ir iespaidojis straujais energoresursu cenu pieaugums pasaulē, un veicināt drošu, efektīvu un kvalitatīvu pakalpojuma sniegšanu. Metodikas projektā ir ietverti arī grozījumi, kas ir saistīti ar Regulatora lēmuma projektu "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika" (skat. konsultāciju dokumentu par kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projektu, kas izskatīts Regulatora padomes 2022.gada 7.jūlija sēdē). Metodikas projekts sagatavots jaunā redakcijā, lai atvieglotu tā uztveramību un piemērošanu, ņemot vērā sagaidāmās būtiskās izmaiņas regulatīvā rēķina iesniegšanas, ieņēmumu un izdevumu starpību uzskaites un ieņēmumu korekcijas veikšanas kārtībā. Metodikas projekta plānotais spēkā stāšanās laiks – 2022.gada 25.augusts.

Priekšlikumus un komentārus par Metodikas projektu lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, kā arī elektroniskā formā, nosūtot tos uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv, līdz 2022.gada 1.augustam.

Regulatora sagatavotais Metodikas projekts ir pievienots šā dokumenta pielikumā.

II. Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība

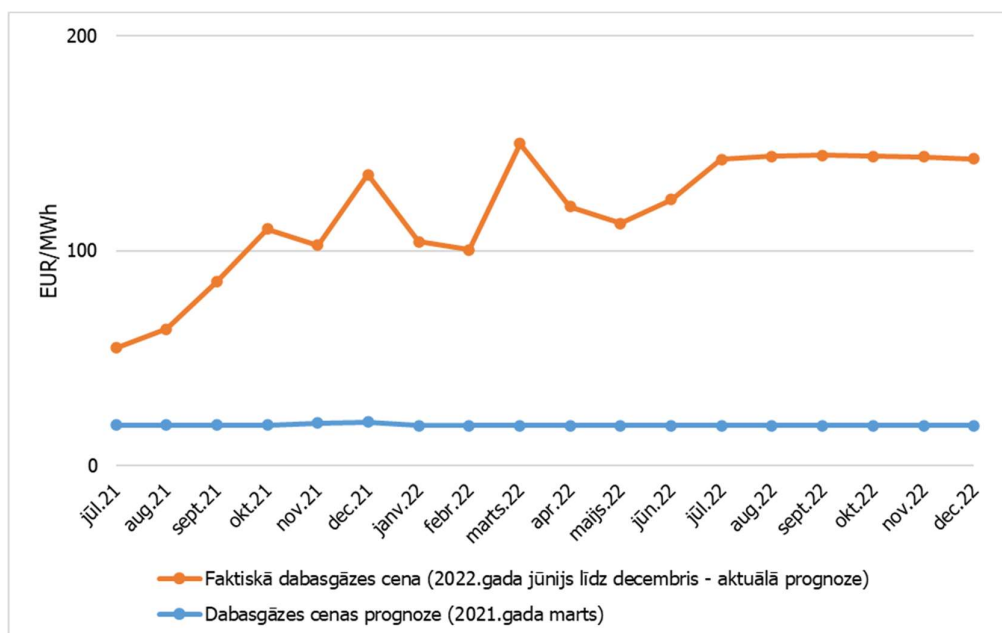
1) Pamatojums

Šobrīd spēkā esošais regulējums nenodrošina operatīvu izmaksu pieauguma atgūšanu apstākļos, kuros energoresursu tirgū novērojama iepriekš nepieredzēta cenu dinamika, un tas var atstāt ietekmi uz dabaszgāzes sadales sistēmas operatora finansiālo stāvokli. Šobrīd metodiskais ietvars paredz sešu procentu ierobežojumu no kalendārā gada ekspluatācijas izmaksām, ko iespējams atgūt ar nākamo tarifu periodu, tomēr dabaszgāzes sadales sistēmas operatora izmaksu pieaugums saistībā ar globālo dabaszgāzes cenu pieaugumu būtiski pārsniedz šobrīd noteikto sliekšni. Esošajā metodiskajā ietvarā nepieciešami arī tehniski precizējumi, lai nodrošinātu skaidrāku izpratni par metodisko ietvaru. Šogad līdzīgas pieejas izmaiņas plānots ieviest arī citās energoapgādes tarifu aprēķināšanas metodikās.

Dabaszgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām ir dabaszgāzes sadales sistēmas darbības nodrošināšanai izlietotā dabaszgāze. Dabaszgāzes zudumi raksturo dabaszgāzes sadales sistēmā ievadītās un no tās izvadītās dabaszgāzes daudzuma starpību attiecīgā laika periodā, neskaitot dabaszgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām. Tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabaszgāzes zudumu izmaksas ietekmē dabaszgāzes cena, dabaszgāzes sadales sistēmas tehniskais stāvoklis, tehnoloģiskie darba režīmi, dabaszgāzes uzskaites kārtība, kā arī apkārtējās vides temperatūra. Dabaszgāzes izmantošana tehnoloģiskām vajadzībām un ar to saistītās izmaksas ir daļa no kopējām dabaszgāzes sadales sistēmas operatora ekspluatācijas izmaksām, tomēr jāņem vērā, ka

dabaszgāzes sadales sistēmas operatora sniegto pakalpojumu kvalitāte un dabaszgāzes sadales sistēmas drošība ir cieši saistīta ar dabaszgāzes patēriņu tehnoloģiskā procesa nodrošināšanai.

Spēkā esošie dabaszgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifi ir apstiprināti ar Regulatora 2021.gada 30.aprīļa lēmumu Nr.26 "Par akciju sabiedrības "Gasol" dabaszgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifiem"¹ (turpmāk – Lēmums) un stājās spēkā 2021.gada 1.jūlijā. Ar Lēmumu apstiprinātajos tarifos iekļautās tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabaszgāzes zudumu izmaksas aprēķinātas pie vairākas reizes zemākām dabaszgāzes cenām, nekā tās bijušas faktiski tirgū, kā rezultātā dabaszgāzes sadales sistēmas operatora tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabaszgāzes zudumu izmaksas ir daudz lielākas, nekā tika plānotas tarifu aprēķinā. Tarifu apstiprināšanas brīdī dabaszgāzes cenas (atbilstoši 2021.gada marta–aprīļa prognozēm) bija daudz reīžu zemākas nekā faktiskās dabaszgāzes cenas 2021.gada jūlijā–2022.gada maijā un prognozētās dabaszgāzes cenas² 2022.gada atlikušajos mēnešos, kas ir iemesls būtiskam dabaszgāzes sadales sistēmas operatora ekspluatācijas izmaksu pieaugumam. Tarifu apstiprināšanas brīdī prognozēto nākotnes dabaszgāzes cenu un faktisko dabaszgāzes cenu salīdzinājums atspoguļots 1.attēlā.

1.attēls Dabaszgāzes cenas izmaiņas

Jāuzsver, ka dabaszgāzes cenu straujā pieauguma ietekmē pieaugušās dabaszgāzes sadales sistēmas operatora izmaksas nav vienīgā izmaksu pozīcija, kuru pieaugumu ietekmējuši ārējie apstākļi. Salīdzinot ar uz tarifu apstiprināšanas brīdi aktuālajām makroekonomisko rādītāju prognozēm³, arī faktiskā kumulatīvā patēriņa cenu inflācija un nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs 2021.gadā bija augstāki, savukārt aktuālās prognozes atlikušajiem regulatīvā perioda gadiem abiem rādītājiem ir augstākas nekā tarifu apstiprināšanas brīža aktuālās prognozes⁴. Minēto rādītāju izmaiņas ir atspoguļotas 1.tabulā.

¹ Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2021.gada 30.aprīļa lēmums Nr.26 "Par akciju sabiedrības "Gasol" dabaszgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifiem", <https://likumi.lv/ta/id/322976>

² Skatīt: <https://www.powernext.com/futures-market-data>

³ Skatīt: <https://www.bank.lv/lb-publikacijas/zinas-un-raksti/latvijas-bankas-informacija-presei/12456-latvijas-banka-parskata-latvijas-ikp-un-inflacijas-prognozes>

⁴ Skatīt: <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/monetaras-politikas-istenosana/prognozes>

1.tabula

		2021	2022	2023	2024	2025
Patēriņa cenu inflācija	tarifu apstiprināšanas brīža aktuālā prognoze (marts 2021.g.)	1,8%	2,2%	1,8%	1,8%	1,8%
	faktiski (2022.g.aktuālā prognoze)	3,3%	14,8%	7,0%	2,4%	2,4%
Nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs	tarifu apstiprināšanas brīža aktuālā prognoze (marts 2021.g.)	6,9%	5,7%	5,4%	5,4%	5,4%
	faktiski (2022.g.aktuālā prognoze)	8,9%	10,3%	6,7%	5,7%	5,7%

Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka spēkā esošais metodiskais ietvars paredz sešu procentu ierobežojumu no kalendārā gada ekspluatācijas izmaksām, ko iespējams atgūt ar nākamo tarifu periodu, ir nepieciešamas izmaiņas, lai nodrošinātu dabasgāzes sadales sistēmas operatora finansiālo stabilitāti un dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma nepārtrauktību un drošību. Ņemot vērā pašreizējās enerģētikas nozares sistēmas operatoru sniegto pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas un apstākli, ka daļa no dabasgāzes sadales sistēmas operatora izmaksām ir nekontrolējamas, proti, nav atkarīgas no dabasgāzes sadales sistēmas operatora (dabasgāzes zudumu cena, inflācijas izmaiņas u.c.), piemērotākais risinājums ir esošā metodiskā ietvara pilnveidošana, nodrošinot atļauto ieņēmumu iespējami ātrāku pārskatīšanu, kas ļautu dabasgāzes sadales sistēmas operatoram samērīgā laika periodā atgūt izmaksu pieaugumu.

Ietekmes novērtējums: Metodikas projektā ietvertais regulējums nodrošinās dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu lietotāju tiesisko interešu ievērošanu, no vienas puses, un dabasgāzes sadales sistēmas operatoram tarifus, kas nodrošinās ekonomiski pamatotu izmaksu segšanu, no otras puses. Vienlaikus no minētās pieejas maiņas sagaidāms tarifu pieaugums no nākamā tarifu perioda.

2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Projekta izstrādē iesaistīta akciju sabiedrība "Gasol".

3) Sabiedrības mērķa grupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Metodikas projektā ietvertais regulējums ietekmēs dabasgāzes sadales sistēmas operatoru un dabasgāzes sadales sistēmas lietotājus.

4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Metodikas projektā iekļautais regulējums nodrošina ekonomiski pamatotu tarifu aprēķināšanas metodiku. Ar Metodikas projektu paredzēts nodrošināt tiesisko regulējumu, kas paredz noteikt dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu tarifus un nodrošināt šā pakalpojuma ekonomiski pamatotu izmaksu segšanu.

III. Cita informācija

Pārskats par Metodikas projektā iekļautajiem metodiskajiem risinājumiem

1) Regulatīvais rēķins

Metodikas projekts paredz izmaiņas attiecībā uz regulatīvā rēķina iesniegšanas kārtību, ieņēmumu un izmaksu starpības uzskaiti un regulatīvā rēķina iztukšošanu, lai pilnveidotu esošo metodisko ietvaru un veicinātu dabasgāzes sadales sistēmas operatora iespējas pēc iespējas īsākā laika periodā atgūt izmaksu starpību, kuru ietekmējuši ārējie apstākļi.

Spēkā esošais regulējums

Spēkā esošās metodikas ietvars paredz, ka dabasgāzes sadales sistēmas operators izveido regulatīvo rēķinu, kurā divu mēnešu laikā pēc kalendārā gada beigām uzskaita šādu izmaksu starpību (izmantojot faktisko izpildi):

- starpību starp plānotajiem un faktiskajiem ieņēmumiem kalendārajā gadā;
- zudumu izmaksu starpību;
- starpību starp plānoto un faktisko inflācijas radīto izmaksu pieaugumu;
- iepriekšējā tarifu perioda ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ radušās neparedzētās izmaksas.

Vienlaikus, lai nodrošinātu tarifu paredzamību, spēkā esošais metodiskais ietvars ierobežo dabasgāzes sadales sistēmas operatora iespēju operatīvi atgūt ieņēmumu un izdevumu starpību. Ja regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, ieņēmumu korekcijas daļa ir vienāda ar regulatīvā rēķina atlikumu, ja tas pēc kalendārā gada beigām veido vairāk nekā vienu procentu un nepārsniedz sešus procentus no kalendārā gada ekspluatācijas izmaksām, palielina ieņēmumu korekcijas apmēru nākamajam tarifu periodam. Regulatīvā rēķina atlikumu, kas pārsniedz sešus procentus no kalendārā gada ekspluatācijas izmaksām, atgūst, sākot no aiznākamā tarifu perioda.

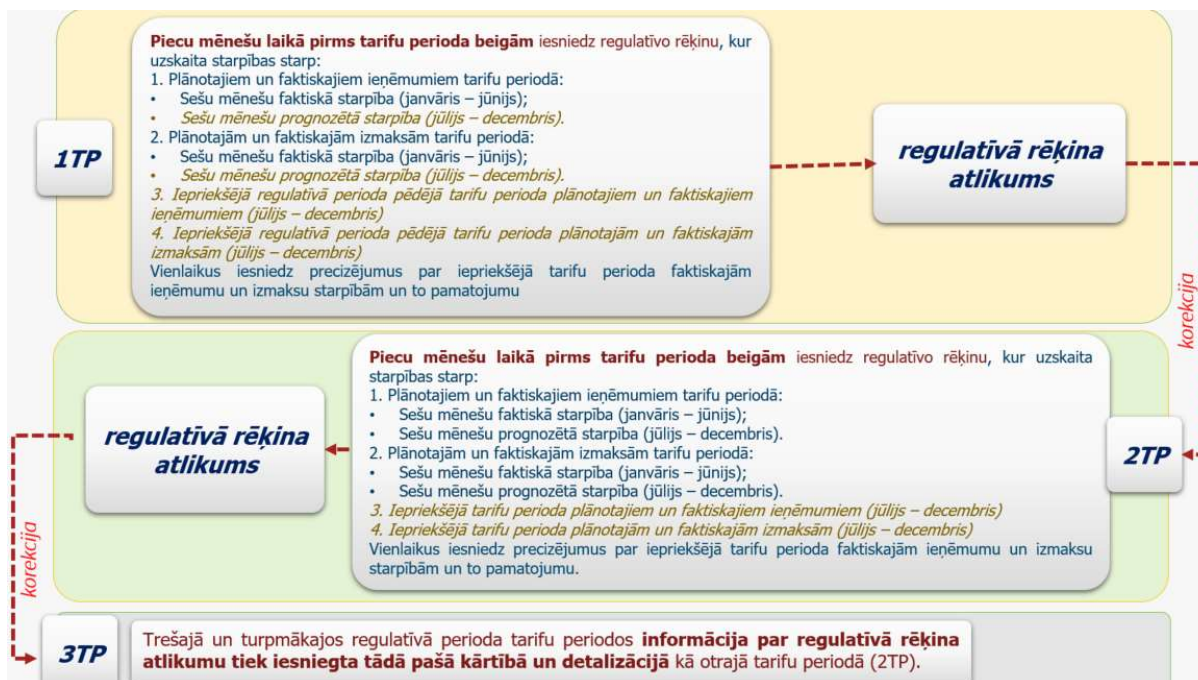
Priekšlikums

Esošajos apstākļos, kad dabasgāzes tirgus ir būtiski novirzījies no tipiskā cenu svārstību intervāla un faktiskās dabasgāzes izmaksas būtiski pārsniedz tarifu aprēķinā plānotās izmaksas, noteiktais sešu procentu ierobežojums jāpārskata, jo uz nākamajiem tarifu periodiem tiek uzkrāts pārāk liels regulatīvā rēķina atlikums un tiek kavēta dabasgāzes sadales sistēmas operatora attīstība. Neplānotais izmaksu apmēra pieaugums, kā arī citi iespējamie finanšu riski rada būtisku spiedienu uz dabasgāzes sadales sistēmas operatora naudas plūsmu, līdz ar to dabasgāzes sadales sistēmas operators ir spiests izvērtēt iespēju būtiski samazināt plānoto investīciju un ekspluatācijas izmaksu apmēru. Plānoto investīciju samazinājums var ne tikai ietekmēt drošu dabasgāzes sadales sistēmas darbību nākotnē, bet arī kavēt plānotos komersanta efektivitātes pasākumus. Jāņem arī vērā, ka dabasgāzes sadales sistēmas operators informāciju par iepriekšējā kalendārā gada ieņēmumu un izmaksu starpību iesniedz divu mēnešu laikā pēc kalendārā gada beigām, bet iepriekš minēto izmaksu starpību sāk atgūt tikai no nākamā kalendārā gada (ar ieņēmumu korekciju nākamajam tarifu periodam, kas nepārsniedz sešus procentus no kalendārā gada ekspluatācijas izmaksām).

Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, plānotas izmaiņas attiecībā uz regulatīvā rēķina iesniegšanu, ieņēmumu un izdevumu uzskaiti, kā arī regulatīvā rēķina izlietošanu. 2.attēlā atspoguļots piemērs par ieņēmumu un izmaksu starpības uzskaiti regulatīvajā rēķinā un korekciju nākamajiem tarifu periodiem gadījumos, kuros tarifu periods ir vienāds ar kalendāro gadu.

Izmaiņas paredz, ka ieņēmumu un izdevumu starpība tiek uzskaitīta tarifu perioda vidū (sešus mēnešus pirms nākamā tarifu perioda sākuma) un tā sastāv no:

- starpības starp plānotajiem un faktiskajiem ieņēmumiem aizvadītajos tarifu periodu mēnešos (sešu mēnešu fakts, ja tarifu periods ir vienāds ar kalendāro gadu) un prognozētos ieņēmumus atlikušajiem tarifu perioda mēnešiem;
- izmaksu starpības starp plānotajām un faktiskajām izmaksām tarifu periodā (sešu mēnešu fakts) un prognozētās izmaksu starpības atlikušajiem tarifu perioda mēnešiem.

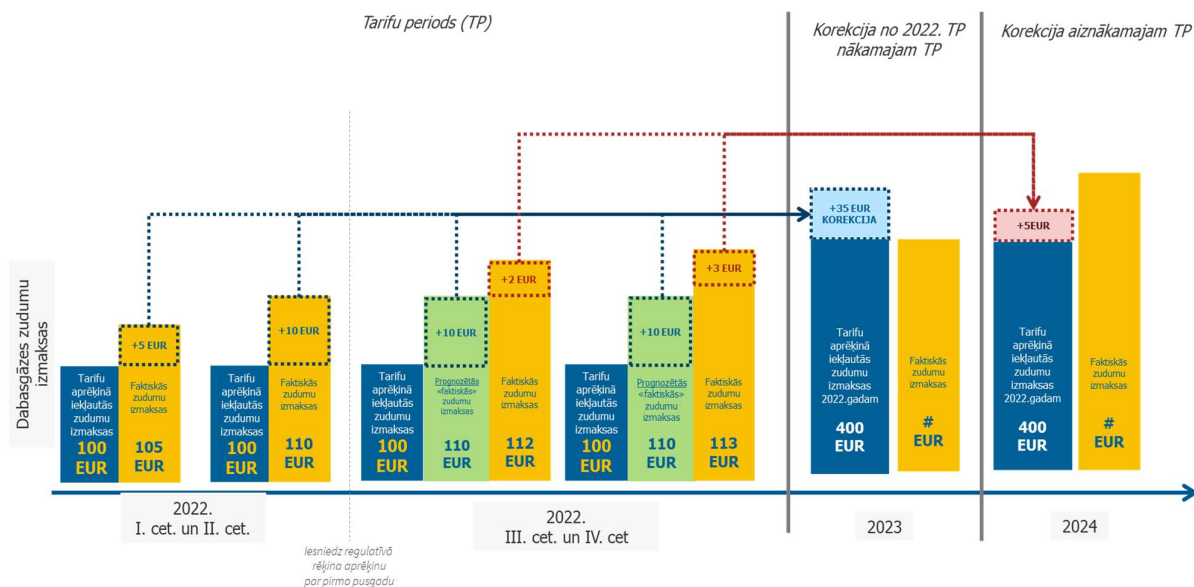

2.attēls. Ieņēmumu un izmaksu starpības uzskaitē regulatīvajā rēķinā un korekcija nākamajiem tarifu periodiem

Savukārt, iesniedzot informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu nākamajā tarifu periodā, papildus iepriekš uzskaitītajām pozīcijām tiek iesniegta arī informācija par:

- starpību starp prognozētajiem un faktiskajiem ieņēmumiem *iepriekšējā tarifu perioda mēnešos, kuros tika prognozēta ieņēmumu starpība;*
- izmaksu starpību starp prognozētajām un faktiskajām *izmaksām iepriekšējā tarifu perioda mēnešos, kuros tika prognozēta izmaksu starpība.*

Šādas izmaiņas normatīvajā regulējumā nodrošinās, ka dabasgāzes sadales sistēmas operators ātrāk varēs atgūt izmaksu un ieņēmumu starpību, kuru radījuši ārēji, nekontrolējami apstākļi. Izmaiņas risinātu arī dabasgāzes sadales sistēmas operatoram radušos tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu starpības atgūšanu, kas šobrīd ir būtiska, ņemot vērā straujo dabasgāzes cenas pieaugumu (skatīt ilustratīvu piemēru 3.attēlā).

3.attēls. Ilustratīvs piemērs par zudumu izmaksu starpības uzskaiti un korekciju nākamajiem tarifu periodiem

Metodikas projekts arī paredz, ka turpmāk ieņēmumu un izmaksu starpība tiks uzskaitīta par tarifu periodu, ne kalendāro gadu. Šādas izmaiņas nepieciešamas, lai pilnveidotu regulējumu un samazinātu neskaidrības gadījumos, kuros tarifu periods ir garāks par kalendāro gadu. Tāpat kā esošais metodiskais ietvars, Metodikas projekts paredz, ka atļautie ieņēmumi tiek noteikti visam regulatīvajam periodam un paliek nemainīgi visā regulatīvajā periodā. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, plānotie ieņēmumi var mainīties tikai tad, ja:

- 1) mainās uz tarifu periodu attiecināmās dabaszgāzes zudumu un tehnoloģiskā patēriņa izmaksas, kas tieši atkarīgas no dabaszgāzes cenu izmaiņām;
- 2) faktiskā inflācija atšķiras no plānotās inflācijas tarifu aprēķinā;
- 3) faktiskās nominālās bruto algas izmaiņas atšķiras no tarifu aprēķinā plānotajām izmaiņām;
- 4) neizpildās ieņēmumu prognoze, mainoties plānotajam sadalītās dabaszgāzes daudzumam un uzstādītajām jaudām;
- 5) radušās neparedzētās izmaksas ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ.

Izmaiņas metodiskajā ietvarā paredz, ka turpmāk regulatīvajā rēķinā tiks uzskaitīta arī starpība starp plānoto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un faktiskās nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā, kas ir līdzīgi kā starpība starp plānoto un faktisko inflācijas radīto izmaksu pieaugumu esošajā metodiskajā ietvarā. Šādas izmaiņas nepieciešamas, ņemot vērā, ka dabaszgāzes sadales sistēmas operatori un citi energoapgādes sistēmu operatori tarifu aprēķinos ekspluatācijas izmaksu prognozēšanai regulatīvajam periodam izmantojuši ne tikai plānoto kumulatīvo patēriņa cenu inflācijas prognozi, bet arī plānoto nominālās bruto algas izmaiņu rādītāju (prognozējot personāla izmaksas regulatīvajam periodam).

Ņemot vērā, ka dabasgāzes sadales sistēmas operators esošajos apstākļos izmaksu un ieņēmumu starpību atgūst ilgākā laika periodā, tad Metodikas projektā paredzēts ieviest izmaiņas, kas nodrošinātu ātrāku izmaksu un ieņēmumu starpības atgūšanu. Regulatīvā rēķina iesniegšanas un ieņēmumu un izmaksu starpības uzskaites kārtībā ir veiktas izmaiņas, kas uzskaitītas iepriekš, – izmaksu starpība tiek uzskaitīta esošajā tarifu periodā, ne divu mēnešu laikā pēc tarifu perioda beigām. Ir paredzētas izmaiņas arī kārtībā, kādā tiek iztukšots regulatīvais rēķins, ņemot vērā korekcijas nākamajam tarifu periodam. Metodikas projektā paredzēts noteikt, ka sešu procentu ierobežojums neattiecas uz tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu starpību, ja vidējā faktiskā dabasgāzes cena attiecīgajā tarifu periodā bijusi par seši *euro*/MWh lielāka nekā plānotā dabasgāzes cena, kas sasaistīts ar normālu dabasgāzes tirgus cenu svārstību un balstīts uz pēdējo gadu dabasgāzes cenu svārstībām. Šobrīd šāda pieeja jau ir iekļauta elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā attiecībā uz pārvades izmaksām un citu sistēmas operatoru izmaksām. Šādas izmaiņas dotu dabasgāzes sadales sistēmas operatoram tiesības atgūt tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu starpību pilnā apmērā jau no nākamā tarifu perioda gadījumos, kuros šo izmaksu pieaugums uzskatāms par strauju, vairākkārt pārsniedzot tarifu aprēķinā plānotās izmaksas.

Lai nodrošinātu dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma rentabilitāti esošajos apstākļos, Metodikas projekts paredz, ka gadījumos, ja regulatīvajā periodā ir noteikti vairāki tarifu periodi, dabasgāzes sadales sistēmas operators regulatīvā rēķina atlikumu atgūs, sākot ar nākamo tarifu periodu jeb nākamo tarifu periodu pēc tarifu perioda beigām, kad regulatīvajā rēķinā tika uzskaitīta faktisko un plānoto ieņēmumu un izdevumu starpība. Jāņem vērā, ka tarifu periodu izmaksu prognozes, kas saistītas ar inflācijas līmeņa, atalgojuma un dabasgāzes cenas izmaiņām, nav iespējams precīzi prognozēt, līdz ar to plānotās izmaksas var atšķirties no tarifu projektā plānotajām. Esošajos apstākļos redzams, ka dabasgāzes cenu būtiski ietekmējuši globāli notikumi ekonomikā un politikā, ko nebija iespējams paredzēt, izstrādājot spēkā esošo metodisko ietvaru un iesniedzot tarifu projektu 2020.gada septembrī. Jāuzsver, ka arī inflācijas un nominālās bruto algas izmaiņu rādītājus var ietekmēt ekonomiskās situācijas izmaiņas Latvijā un pasaulē. Iepriekš minētās dabasgāzes cenas un rādītāju izmaiņas nav atkarīgas no dabasgāzes sadales sistēmas operatora darbības un dabasgāzes sadales sistēmas operators nevar tās ietekmēt, tādēļ Metodikas projekts nodrošina šādu nekontrolējamo apstākļu ietekmes samazināšanu uz dabasgāzes sadales sistēmas operatora darbību un lietotāju iespējām saņemt kvalitatīvu un drošu dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu nākotnē.

2) Lietotājiem nodotais dabasgāzes daudzums

Esošā situācija dabasgāzes tirgū ir mainījusi arī dabasgāzes lietotāju paradumus un patēriņa struktūru, kam ir būtiska ietekme uz dabasgāzes sadales sistēmas operatoru un dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifiem. Atļautos ieņēmumus dabasgāzes sadales sistēmas operators atgūst, sniedzot dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu par tarifu, kuru veido fiksētā un mainīgā daļa. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgā daļa ir atkarīga no ikgadējā dabasgāzes patēriņa, bet tarifa fiksētā daļa ir atkarīga no atļautās slodzes. Šie tarifu diferencēšanas kritēriji ir atkarīgi no situācijas dabasgāzes tirgū, jo straujš dabasgāzes cenu pieaugumus stimulē lietotājus kļūt efektīvākiem, mainīt energoresursu veidu un lietošanas paradumus, kas savukārt ietekmē izmaiņas visās patēriņa un atļautās slodzes grupās.

Straujais dabasgāzes cenu pieaugums ir ietekmējis dabasgāzes patēriņu un atļautās slodzes apjomu, kas ietekmējis dabasgāzes sadales sistēmas operatora iespējas atgūt atļautos ieņēmumus, jo tie noteikti pie vēsturiskajiem diferencēšanas kritērijiem. Atbilstoši spēkā esošajam metodiskajam

ietvaram ar Lēmumu apstiprināto tarifu aprēķinā izmantots iepriekšējo trīs gadu vidējais lietotājiem nodotās dabasgāzes daudzums (2018.–2020.gads) Tomēr esošajos apstākļos lietotājiem nodotās dabasgāzes daudzums samazinājies, kā rezultātā Metodikas projekts paredz izmaiņas, lai dabasgāzes daudzumu būtu iespējams pārskatīt pēc katra tarifu perioda, nodrošinot to atbilstību faktiskajiem apstākļiem.

Metodikas projekts paredz, ka dabasgāzes sadales sistēmas operatoram ir iespēja iesniegt koriģētu iepriekšējo trīs gadu vidējo lietotājiem nodotās dabasgāzes daudzumu un objektu maksimālās atļautās slodzes apmēru, ņemot vērā faktisko lietotāju skaitu un to patēriņu. Vienlaikus jāņem vērā, ka koriģētie rādītāji neietver lietotājiem, kuri pēdējo trīs gadu laikā atslēgušies no dabasgāzes sadales sistēmas, nodotās dabasgāzes daudzumu un objektu maksimālās atļautās slodzes apmēru. Nosakot koriģētos rādītājus, tiek ietverts pie dabasgāzes sadales sistēmas pieslēgto objektu lietotājiem nodotās dabasgāzes daudzums un šo objektu maksimālās atļautās slodzes apmērs, ja šie objekti ir pieslēgti pie dabasgāzes sadales sistēmas vismaz vienu gadu.

3) Regulējamo aktīvu bāze

Regulators vienlaikus ar izmaiņām Metodikas projektā paredzējis izmaiņas kapitāla izmaksu noteikšanas regulējumā. Paralēli Metodikas projekta konsultāciju procesam Regulators izsludinājis publisko konsultāciju par normatīvo aktu "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projekts), kura mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par plānotajām izmaiņām attiecībā uz regulējamo aktīvu bāzes vērtības noteikšanu tarifu vajadzībām un pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojuma un norakstījumu aprēķināšanu un uzskaiti. Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projekta izstrādes mērķis ir vienotu principu ieviešana kapitāla izmaksu uzskaitē un aprēķināšanā regulējamās nozarēs.

Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projekta izstrādes mērķis ir:

- pilnveidot regulējamo aktīvu bāzes vērtības noteikšanas metodes un kārtību;
- pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu (turpmāk – aktīvi) uzskaites un novērtēšanas metodes un kārtību, kādā tarifu projekta izstrādāšanai norāda ar to aktīviem saistītās izmaksas un vērtības izmaiņas, kas ietver:
 - kārtību, kādā klasificē aktīvus dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma un citu enerģētikas nozares sabiedrisko pakalpojumu tarifu projektu izstrādāšanai;
 - lietderīgos lietošanas laikus aktīvu grupām;
 - nolietojuma aprēķināšanas un nemateriālo ieguldījumu ikgadējās vērtības norakstīšanas un uzskaites metodes un kārtību tarifu projektu izstrādāšanai.

Ar plašāku informāciju par Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projektu un priekšlikumu un komentāru iesniegšanu iespējams iepazīties Regulatora tīmekļvietnē, sadaļā "Publiskās konsultācijas".

4) Citi grozījumi

Pilnveidots regulējums saistībā ar efektivitātes koeficienta noteikšanu, ņemot vērā, ka sadales sistēmas operatora pienākums ir sniegt drošus sabiedriskos pakalpojumus par ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī ilgtermiņā nodrošināt efektīvu pakalpojuma sniegšanu. Sadales sistēmas operatoram, pildot normatīvajā regulējumā noteiktos pienākumus un plānojot savu darbību efektīvi, būtu jābūt jau izstrādātam efektivitātes pasākumu plānam, nodrošinot efektīvu pakalpojumu

sniegšanu. Līdz ar to, iesniedzot jaunu tarifu projektu, sistēmas operators jau tarifu projektā ietver plānoto efektivitātes koeficientu nākamajam regulatīvajam periodam.

Vienlaicīgi, lai stimulētu sistēmas operatoru aktīvi ieviest efektivitātes pasākumus, papildināts metodikas ietvars ar nosacījumu, ka sistēmas operatoram ir tiesības samazināt regulatīvā rēķina apmēru pēc regulatīvā perioda beigām, ja sistēmas operators efektivitātes pasākumu ietvaros ir samazinājis izmaksas, kas nepārsniedz 50% no faktiskajiem izmaksu samazinājumiem regulatīvajā periodā.

Ievērojot Eiropas klimata un energoapgādes drošuma mērķus, kā arī aktuālo ģeopolitisko situāciju, aizvien lielāka loma ir alternatīviem energoresursiem vai alternatīviem dabasgāzes apgādes ceļiem. Šie mērķi veicina dabasgāzes apgādes sistēmas decentralizāciju, un paredzams, ka tuvākajos gados parādīsies tādi gazificēti objekti, kas dabasgāzi vai citu kvalitātes prasībām atbilstošu gāzveida energoresursu ievada dabasgāzes sadales sistēmā. Atbilstoši Enerģētikas likumam jau šobrīd noteikts, ka par dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumiem maksā dabasgāzes sistēmas lietotāji (atbilstoši 1.panta 44.punktam sistēmas lietotāji ir fiziskas vai juridiskas personas, kas izmanto enerģijas pārvades vai sadales sistēmas vai dabasgāzes uzglabāšanas vai sašķidrinātās dabasgāzes pakalpojumus savukārt 15.panta 1.¹daļa nosaka, ka sistēmas operators sniedz pakalpojumus par regulatora noteiktajiem tarifiem vai par tarifiem, ko noteicis attiecīgais pakalpojumu sniedzējs saskaņā ar regulatora noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku, ja ir saņemta regulatora atļauja. Ņemot vērā iepriekš minēto, Metodikas projektā nepārprotami norādīts, ka dabasgāzes sadales tarifs jāmaksā visiem lietotājiem, kas ievada dabasgāzi sadales sistēmā.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Pielikums

____.____.2022.

Nr. (prot. Nr. __, __)

Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika

*Izdota saskaņā ar Enerģētikas likuma
15.panta 1.¹ daļu, likuma
“Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”
9.panta pirmās daļas 2.punktu,
19.panta pirmo daļu un 25.panta pirmo daļu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika (turpmāk – metodika) nosaka kārtību, kādā aprēķina un nosaka dabasgāzes sadales sistēmas (turpmāk – sadales sistēma) pakalpojuma tarifus.
2. Metodikā lietoti šādi termini:
 - 2.1. **atļautie ieņēmumi** – ieņēmumi, kuri sedz ar sadales sistēmas pakalpojumiem saistītās ekonomiski pamatotās izmaksas un kurus sadales sistēmas operators ir tiesīgs saņemt konkrētā regulatīvā periodā;
 - 2.2. **dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām** – sadales sistēmas darbības nodrošināšanai izlietotā dabasgāze;
 - 2.3. **dabasgāzes zudumi** – sadales sistēmā ievadītās un no sadales sistēmas izvadītās dabasgāzes daudzuma starpība attiecīgā laika periodā, neskaitot dabasgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām;
 - 2.4. **diferencētie tarifi** – specifiski, dabasgāzes gada patēriņa, atļautās slodzes apjomam vai citam diferencēšanas kritērijam atbilstoši sadales pakalpojuma tarifi, pēc kuriem par sadales sistēmas pakalpojumiem norēķinās sadales sistēmas lietotāji, tostarp lietotāji, kuri ievada dabasgāzi sadales sistēmā;
 - 2.5. **izmaksas** – sadales sistēmas operatora tehnoloģiski un ekonomiski pamatotas izmaksas, kas nepieciešamas sadales sistēmas pakalpojuma efektīvai sniegšanai;
 - 2.6. **lietotājiem nodotais dabasgāzes daudzums** – trīs iepriekšējos kalendārajos gados vidējais gadā lietotājiem uz piederības robežas nodotais dabasgāzes daudzums;
 - 2.7. **plānotie ieņēmumi** – uz tarifu periodu attiecināta atļauto ieņēmumu daļa;
 - 2.8. **regulatīvais periods** – laika periods, kuram nosaka atļautos ieņēmumus;
 - 2.9. **regulatīvais rēķins** – rēķins, kurā ietver nepietiekami vai pārmērīgi atgūtos sadales sistēmas pakalpojuma ieņēmumus un šajā metodikā noteiktās plānoto un faktisko izmaksu atšķirības;

- 2.10. **sadales sistēmas pakalpojums** – sistēmas operatora pakalpojums, ar kuru tiek nodrošināta noteikta dabasgāzes daudzuma transportēšana no dabasgāzes pārvades sistēmas līdz dabasgāzes apgādes sistēmas piederības robežai, tajā skaitā sadales sistēmas jaudas uzturēšana un attīstīšana;
- 2.11. **tarifi** – atbilstoši plānotajiem ieņēmumiem noteikts sadales sistēmas pakalpojumu tarifs;
- 2.12. **tarifu periods** – laika periods, kurā ir piemērojami diferencētie tarifi.
3. Regulatīvā perioda ilgums ir no diviem līdz pieciem gadiem. Tarifu perioda ilgums ir viens gads. Iesniedzot tarifu projektu, sadales sistēmas operators iesniedz pamatojumu tarifu aprēķinā izmantotajam regulatīvajam periodam un nepieciešamības gadījumā tarifu periodam. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – regulators) ar lēmumu nosaka regulatīvo periodu un var lemt par tarifu perioda pagarināšanu.
4. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, uz katru no tarifu periodiem tiek attiecināta vienāda atļauto ieņēmumu daļa. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi un kāds no tarifu periodiem ir garāks par vienu gadu, tad uz katru tarifu periodu attiecināmais atļauto ieņēmumu apmērs tiek noteikts proporcionāli tarifu perioda ilgumam. Plānotie ieņēmumi nemainās, izņemot, ja mainās uz tarifu periodu attiecināmie šīs metodikas 3.2.nodaļā minētajos gadījumos.
5. Sadales sistēmas operators lieto ar regulatoru saskaņotu izmaksu attiecināšanas modeli, kura pamatprincipus, tajā skaitā kapitāla izmaksu attiecināšanas metodi, un ieviešanu iesniedz regulatoram vismaz trīs mēnešus pirms tarifu projekta iesniegšanas. Sadales sistēmas operators atbilstoši sniegtajiem sadales sistēmas pakalpojumiem veido tādu izmaksu un to attiecināšanas uzskaiti, kas dod skaidru un nepārprotamu priekšstatu par izmaksu izmaiņām.
6. Sadales sistēmas operators precīzi un pārskatāmi atspoguļo sadales sistēmas pakalpojuma izmaksas tūkstošos *euro* [tūkst. EUR] ar precizitāti līdz vienai zīmei aiz komata un transportētās dabasgāzes daudzumu pilnos skaitļos kilovatstundās [kWh].

2. Dabasgāzes bilance

7. Sistēmas operatora dabasgāzes bilance ir sadales sistēmai no dabasgāzes pārvades sistēmas pievadītā dabasgāzes daudzuma atbilstība lietotājiem piegādātajam dabasgāzes daudzumam un tehnoloģiskām vajadzībām un dabasgāzes zudumu segšanai nepieciešamajam dabasgāzes daudzumam. Dabasgāzes bilanci izsaka ar šādu formulu:

$$Q_{SSO \text{ pārv}} + Q_{SSO \text{ saņ}} = Q_{SSO \text{ nod}} = Q_{\text{liet}} + Q_{SSO \text{ tehn}} + Q_{SSO \text{ zud}}, \text{ kur:}$$

$Q_{SSO \text{ pārv}}$ – sadales sistēmai no dabasgāzes pārvades sistēmas pievadītais dabasgāzes daudzums [kWh];

$Q_{SSO \text{ saņ}}$ – no dabasgāzes ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes iekārtām un citas dabasgāzes sistēmas saņemtais dabasgāzes daudzums [kWh];

$Q_{SSO \text{ nod}}$ – sadales sistēmā transportētais dabasgāzes daudzums [kWh];

Q_{liet} – lietotājiem nodotais dabasgāzes daudzums [kWh];

$Q_{SSO \text{ tehn}}$ – dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām [kWh];

$Q_{SSO \text{ zud}}$ – dabasgāzes zudumi [kWh].

8. Sadales sistēmas operators vienlaikus ar tarifa projektu iesniedz pamatojumu, ja aprēķinātais lietotājiem nodotais dabasgāzes daudzums tiek koriģēts.

3. Atļauto ieņēmumu noteikšana

9. Sadales sistēmas operatora sniegto pakalpojumu atļautie ieņēmumi sedz tarifu aprēķinā iekļautās izmaksas, kuras sastāv no kapitāla izmaksām, ekspluatācijas izmaksām, nodokļiem, izmaksu apmēra, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti, un ieņēmumu korekcijas:

$$A_{ISSO} = I_{SSO} = I_{kap} + I_{ekspl} + I_{nod} - I_{SSO\ ef} - I_{kor}, \text{ kur:}$$

A_{ISSO} – regulatīvā perioda atļautie ieņēmumi [EUR];

I_{SSO} – tarifu aprēķinā iekļaujāmās izmaksas [EUR];

I_{kap} – kapitāla izmaksas, kuras uzskaita un aprēķina saskaņā ar regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku [EUR];

I_{ekspl} – ekspluatācijas izmaksas [EUR];

I_{nod} – nodokļu izmaksas [EUR];

$I_{SSO\ ef}$ – izmaksu apmērs, kas sadales sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti [EUR];

I_{kor} – ieņēmumu korekcija, kas saistīta ar iepriekšējo regulatīvā perioda izmaksu un ieņēmumu prognožu novirzēm [EUR].

10. Sadales sistēmas operators aprēķina un iesniedz regulatoram izmaksu efektivitātes koeficientu. Izmaksu efektivitātes koeficientu piemēro sadales sistēmas pakalpojumu izmaksām, lai noteiktu šo izmaksu apmēru, kāds sistēmas operatoram jāsamazina līdz nākamā regulatīvā perioda sākumam un kāds tiks piemērots tarifu noteikšanā nākamajā regulatīvajā periodā. Sadales sistēmas pakalpojumu izmaksu apmēru, kas sadales sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti, nosaka, izmantojot šādu formulu:

$$I_{SSO\ ef} = (I_{kap} + I_{ekspl} + I_{nod}) \times K_{ef}, \text{ kur:}$$

K_{ef} – izmaksu efektivitātes koeficients.

11. Ja tarifu periods ir garāks par gadu, uz katru tarifu periodu tiek attiecināts vienāds sadales sistēmas pakalpojumu izmaksu apmērs, kāds sadales sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti. Pēc sadales sistēmas operatora pamatota lūguma regulators var atļaut piemērot atšķirīgu sadales sistēmas pakalpojuma izmaksu apmēru, kas sadales sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti, attiecināšanai uz katru tarifu periodu regulatīvā perioda ietvaros.
12. Nekustamā īpašuma nodokli aprēķina saskaņā ar normatīvajiem aktiem tikai no regulējamo aktīvu bāzes sastāvā iekļautiem aktīviem.
13. Kapitāla izmaksu un to sastāvdaļu uzskaiti un aprēķināšanu veic saskaņā ar regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku.

3.1. Ekspluatācijas izmaksas

14. Sadales sistēmas ekspluatācijas izmaksas aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{ekspl}} = I_{\text{tehn proc}} + I_{\text{pers}} + I_{\text{rem}} + I_{\text{saimn}}, \text{ kur:}$$

$I_{\text{tehn proc}}$ – tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas [EUR];

I_{pers} – personāla un sociālās izmaksas [EUR];

I_{rem} – kārtējo īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto ekspluatācijas remontu izmaksas [EUR];

I_{saimn} – pārējās saimnieciskās darbības izmaksas [EUR].

15. Tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{tehn proc}} = I_{\text{zud}} + I_{\text{tehn}}, \text{ kur:}$$

I_{zud} – maksa par dabasgāzes zudumiem sadales sistēmā [EUR];

I_{tehn} – maksa par dabasgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām [EUR].

16. Maksa par dabasgāzes zudumiem tiek aprēķināta saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{zud}} = G_{\text{zud}} \times C_{\text{zud sso}}, \text{ kur:}$$

G_{zud} – prognozētie dabasgāzes zudumi sadales sistēmā [kWh];

$C_{\text{zud sso}}$ – prognozētā vidējā dabasgāzes zudumu cena [EUR/kWh].

17. Maksa par dabasgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām tiek aprēķināta saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{tehn}} = G_{\text{tehn}} \times C_{\text{zud sso}}, \text{ kur:}$$

G_{tehn} – prognozētais dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām [kWh].

18. Personāla un sociālās izmaksas aprēķina saskaņā ar Darba likumu un sociālās apdrošināšanas jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

19. Īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto kārtējo ekspluatācijas remontu izmaksas un darbu, kuri nepieciešami sadales sistēmas operatora grāmatvedības bilancē esošo un nomāto dabasgāzes sadales aktīvu un administrēšanas aktīvu pamatlīdzekļu (ēku, būvju, iekārtu u.c.) uzturēšanai darba kārtībā un saglabāšanai un kurus veic citi komersanti, izmaksas noraksta un ieģrāmāto pārskata periodā, kurā tās radušās. Šajā pozīcijā iekļauj krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas atbilstoši plānotajam krājumu aprites ciklam, piemērojot sistēmas operatora faktisko aizņēmumu likmi. Krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas tiek novērtētas, ņemot vērā nepārtraukta un drošības prasībām atbilstoša sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanai nepieciešamo krājumu apjomu. Ja faktiskā aizņēmuma likme, ko piemēro krājumu finansēšanas izmaksu novērtēšanai, pārsniedz pēdējo sešu mēnešu vidējo Latvijas Bankas publicēto nefinanšu sabiedrībām izsniegto īstermiņa kredītu (*euro*) mainīgo procentu likmi (jaunajiem darījumiem) atbilstoši krājumu apjomiem, krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas tiek novērtētas, piemērojot pēdējo sešu mēnešu vidējo Latvijas Bankas publicēto nefinanšu sabiedrībām izsniegto īstermiņa kredītu (*euro*) mainīgo procentu likmi (jaunajiem darījumiem) atbilstoši krājumu apjomiem. Šajā pozīcijā neuzskaita ar kapitalizētu remontu un jaunu pamatlīdzekļu izveidi saistītās izmaksas un to veikšanai uzturēto krājumu finansēšanas izmaksas.

20. Ja sadales sistēmas operators sadales sistēmas pakalpojumu sniegšanai izmanto nomātus aktīvus, uz tarifu attiecināmā nomas maksa nedrīkst pārsniegt pamatotu nomas maksas apmēru. Pamatotas nomas maksas aprēķinā ietverto kapitāla atdevi iznomātājam, kurš ir saistītais komersants (valdošais uzņēmums vai atkarīgā sabiedrība Koncernu likuma izpratnē), nosaka, izmantojot kapitāla atdeves likmi, kas noteikta atbilstoši kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikai.
21. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas ir ar sadales sistēmas operatora darbību saistītās izmaksas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanu, un nav iekļautas citās izmaksu pozīcijās.

3.2. Ieņēmumu un lietotājiem nodotās dabasgāzes daudzuma korekcija

22. Sistēmas operators izveido regulatīvo rēķinu, kurā atbilstoši šīs metodikas 23., 24., 28., 29. un 30.punktam uzskaita starpību starp atļautajiem (plānotajiem) un faktiskajiem ieņēmumiem un starpību starp plānotajām un faktiskajām izmaksām un kura atlikumu attiecina uz nākamajiem tarifu un regulatīvajiem periodiem atbilstoši šīs metodikas 26. un 31.punktam. Uzsākot jaunu regulatīvo periodu, regulatīvā rēķina atlikums tiek noteikts vienāds ar nulli *euro*.
23. Sistēmas operators sešus mēnešus pirms tarifu perioda beigām regulatīvajā rēķinā uzskaita:
- 23.1. starpību starp faktiskajiem (prognozētajiem) un plānotajiem ieņēmumiem tarifu periodā, ko nosaka, summējot faktisko starpību par noslēgtajiem mēnešiem attiecīgajā tarifu periodā un prognozēto starpību aprēķina veikšanas brīdī, par pārējiem attiecīgā tarifu perioda mēnešiem;
- 23.2. starpību starp faktiskajām (prognozētajām) un plānotajām tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksām, ko nosaka, ņemot vērā faktisko dabasgāzes cenu noslēgtajos tarifu perioda mēnešos un aprēķina brīdī prognozēto dabasgāzes cenu pārējiem tarifu perioda mēnešiem. Nosakot tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu starpību, aprēķinos izmanto dabasgāzes zudumu daudzumu, kas nepārsniedz apstiprināto uz attiecīgo tarifu periodu attiecināmo dabasgāzes zudumu daudzumu;
- 23.3. starpību starp plānoto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un prognozēto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā, ko aprēķina šādi:

$$IIP_{t\ pr} = ((I_{pers,t} + I_{rem,t} + I_{saimn,t}) - I_{ne,t}) \times (PCI_{pl} - PCI_{pr}), \text{ kur:}$$

$IIP_{t\ pr}$ – prognozētā starpība starp plānoto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un prognozētās inflācijas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā [EUR];

$I_{pers,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas personāla un sociālās izmaksas, kas aprēķinātas, izmantojot inflācijas prognozi, un attiecināmas uz konkrēto tarifu periodu [EUR];

$I_{rem,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un citu komersantu veikto kārtējo ekspluatācijas remontu izmaksas, kas attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

$I_{saimn,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautās pārējās saimnieciskās darbības izmaksas, kas attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

$I_{ne,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas ekspluatācijas izmaksas, kuras attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu un uz kurām inflācijas radītas izmaksu izmaiņas regulatīvajā periodā nav plānotas [EUR];

PCI_{pl} – tarifu aprēķinā izmantotā plānotā kumulatīvā patēriņa cenu inflācija attiecīgajam tarifu periodam [%];

PCI_{pr} – prognozētā kumulatīvā patēriņa cenu inflācija attiecīgajam tarifu periodam [%];

- 23.4. starpību starp plānoto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā un prognozēto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā, ko aprēķina šādi:

$$PIP_{t\ pr} = I_{pers\ BAI,t} \times (BAI_{pl} - BAI_{pr}), \text{ kur:}$$

$PIP_{t\ pr}$ – prognozētā starpība starp plānoto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un faktiskās nominālās bruto algas izmaiņas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā [EUR];

$I_{pers\ BAI,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas personāla izmaksas, kas aprēķinātas, izmantojot nominālās bruto algas izmaiņas prognozi, un attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

BAI_{pl} – tarifu aprēķinā izmantotais plānotais nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs attiecīgajam tarifu periodam [%];

BAI_{pr} – prognozētais nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs attiecīgajam tarifu periodam [%];

- 23.5. pamatotas faktiskās neparedzētās izmaksas, ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ, kas radušās attiecīgā regulatīvā perioda iepriekšējā vai esošajā tarifu periodā un nav atgūstamas citādi;
- 23.6. starpības starp šīs Metodikas 23.1., 23.2., 23.3., 23.4.apakšpunktā minētajām faktiskajām un prognozētajām izmaksām un ieņēmumiem par iepriekšējā tarifu perioda mēnešiem, tajā skaitā iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējo tarifu perioda mēnešiem, par kuriem, veicot regulatīvā rēķina aprēķinu iepriekšējā tarifu periodā, tajā skaitā iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējā tarifu periodā, tika izmantotas izmaksu prognozes.
24. Šīs metodikas 23.punktā minētās starpības tiek noteiktas uz šādu periodu:
- 24.1. šīs metodikas 23.1., 23.2., 23.3., 23.4.apakšpunktā minētās starpības tiek noteiktas uz tarifu perioda pēdējo dienu;
- 24.2. šīs metodikas 23.5.apakšpunktā minētās izmaksas tiek noteiktas uz aprēķinu iesniegšanas brīdi;
- 24.3. šīs metodikas 23.6.apakšpunktā minētās izmaksas tiek noteiktas uz iepriekšējā tarifu perioda, tajā skaitā iepriekšējā regulatīvā perioda, pēdējā tarifu perioda pēdējo dienu.
25. Sadales sistēmas operators piecus mēnešus pirms tarifu perioda beigām iesniedz regulatoram informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu un tā pamatojumu, kas noteikts atbilstoši šīs metodikas 23. un 24.punktam.

26. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, šīs metodikas 33. un 34.punktā noteikto uz tarifu periodu attiecināmo ieņēmumu korekcijas daļu uz nākamo tarifu periodu nosaka šādi:
- 26.1. ja regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, sadales sistēmas operatoram ir tiesības attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo tarifu periodu un palielināt šīs metodikas 33. un 34.punktā noteiktos nākamā tarifu perioda plānotos ieņēmumus, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 26.1.1. regulatīvā rēķina atlikums pārsniedz vienu procentu no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām;
 - 26.1.2. 33. un 34.punktā minētā uz tarifu periodu attiecināmā ieņēmumu korekcijas daļa nepārsniedz sešus procentus no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām. Sešu procentu ierobežojums neattiecas uz izmaksu starpību, kas veidojas zudumu un tehnoloģisko izmaksu noviržu rezultātā, ja vidējā faktiskā dabasgāzes cena attiecīgajā tarifu periodā bijusi par sešiem vai vairāk *euro*/MWh lielāka nekā plānotā dabasgāzes cena;
 - 26.2. ja regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, sadales sistēmas operatoram ir pienākums attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo tarifu periodu un samazināt šīs metodikas 33. un 34.punktā noteiktos nākamā tarifu perioda plānotos ieņēmumus, ja regulatīvā rēķina atlikums pārsniedz vienu procentu no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām;
 - 26.3. regulatīvā rēķina atlikumu, kas netiek attiecināts uz nākamo tarifu periodu atbilstoši šīs metodikas 26.1. vai 26.2.apakšpunktam, sistēmas operators ņem vērā, nosakot uz tarifu periodu attiecināmo ieņēmumu korekcijas daļu uz aiznākamo tarifu periodu vai nākamo regulatīvo periodu.
27. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, tad, piemērojot šīs metodikas 33. un 34.punktā noteiktos plānoto ieņēmumu korekciju uz nākamo tarifu periodu, sadales sistēmas operatoram ir tiesības veikt lietotājiem nodotā dabasgāzes daudzuma korekciju. Koriģēto lietotājiem nodoto dabasgāzes daudzumu nosaka atbilstoši trīs iepriekšējo kalendāro gadu gada vidējam lietotājiem uz piederības robežas nodotajam dabasgāzes daudzumam, neņemot vērā tādus lietotāju objektus, kas pēdējo trīs gadu laikā ir atslēgti no sadales sistēmas, un ņemot vērā tādus jaunus lietotāju objektus, kas pie dabasgāzes sistēmas pieslēgti vismaz gadu.
28. Sadales sistēmas operators līdz ar jauna tarifu projekta iesniegšanu iesniedz regulatoram informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu un tā pamatojumu. Nosakot aktuālo regulatīvā rēķina atlikumu, sadales sistēmas operators uzskaita:
- 28.1. līdz tarifu projekta iesniegšanai uz plānotajiem ieņēmumiem neattiecināto regulatīvā rēķina atlikumu, kas uzskaitīts saskaņā ar šīs metodikas 23. un 24.punktu;
 - 28.2. izmaksu ietaupījumu pa izmaksu grupām, kas noteikts kā starpība starp faktiskajām izmaksām un atbilstošajā regulatīvajā periodā plānotajām izmaksām, tām izmaksu grupām, kuru faktiskās izmaksas regulatīvā perioda laikā bijušas mazākas par plānotajām un kuras nav ieskaitītas regulatīvajā rēķinā saskaņā ar šīs metodikas 23. un 24.punktu;
 - 28.3. kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas noteiktajos gadījumos kapitāla izmaksu pieaugumu pa izmaksu grupām, kas noteikts kā starpība starp faktiskajām

izmaksām un atbilstošajā regulatīvajā periodā plānotajām izmaksām, kuru faktiskās izmaksas regulatīvā perioda laikā bijušas lielākas par plānotajām.

29. ja sadales sistēmas operators regulatīvā perioda laikā īstenojis efektivitātes uzlabošanas pasākumus un saskaņā ar tiem iepriekšējā regulatīvā perioda tarifu projekta aprēķinā ņēmis vērā šīs metodikas 10.punktā minēto izmaksu efektivitātes koeficientu, sadales sistēmas operatoram ir tiesības samazināt šīs metodikas 28.punkta minētajā kārtībā noteikto regulatīvā rēķina atlikumu par apmēru, kas nepārsniedz 50% no faktiskajiem izmaksu ietaupījumiem, kuri noteikti, ņemot vērā ar efektivitātes uzlabošanas pasākumiem saistītās papildu izmaksas un gūtos izmaksu ietaupījumus.
30. Šīs metodikas 28. un 29.punktā minētie lielumi tiek noteikti uz attiecīgā regulatīvā perioda pēdējā tarifu perioda pēdējo dienu.
31. Šīs metodikas 9.punktā noteikto ieņēmumu korekciju nākamajam regulatīvajam periodam nosaka šādi:
- 31.1. ja regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, sadales sistēmas operatoram ir tiesības attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu pilnā vai daļējā apmērā uz nākamo regulatīvo periodu, attiecīgi palielinot šīs metodikas 9.punktā noteiktos atļautos ieņēmumus nākamajam regulatīvajam periodam;
- 31.2. ja regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, sadales sistēmas operatoram ir pienākums attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo regulatīvo periodu un samazināt šīs metodikas 9.punktā noteiktos regulatīvā perioda plānotos ieņēmumus.

4. Diferencēto tarifu noteikšana

32. Sadales sistēmas operatora atļautos ieņēmumus nosaka vienādā apmērā ar izmaksām, kas attiecināmas uz regulatīvo periodu un iekļaujamas tarifu aprēķinā. Atļautos ieņēmumus sadales sistēmas operators atgūst, sniedzot dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu par tarifu, kuru veido fiksētā un mainīgā daļa. Atļautos ieņēmumus no minētā pakalpojuma nosaka, nodrošinot šādu nosacījumu:

$$AI_{SSO} = AI_{mainīgā} + AI_{fiksētā}, \text{ kur}$$

$AI_{mainīgā}$ – regulatīvā perioda atļautie ieņēmumi no dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgās daļas [EUR];

$AI_{fiksētā}$ – regulatīvā perioda atļautie ieņēmumi no dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa fiksētās daļas [EUR].

33. Tarifu perioda plānoto ieņēmumu daļu, kas tiek attiecināta uz dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgo daļu, aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$PI_{mainīgā} = \left(\frac{AI_{mainīgā}}{Mēn_{reg}} \times Mēn_{TP} \right) - \frac{AI_{mainīgā}}{AI_{SSO}} \times I_{tp}, \text{ kur}$$

$PI_{mainīgā}$ – tarifu perioda plānotie ieņēmumi, kas atgūstami no dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgās daļas [EUR];

$Mēn_{reg}$ – mēnešu skaits regulatīvajā periodā [skaits];

$Mēn_{TP}$ – mēnešu skaits konkrētajā tarifu periodā [skaits];

I_{tp} – uz tarifu periodu attiecināmā ieņēmumu korekcijas daļa.

34. Tarifu perioda plānoto ieņēmumu daļu, kas tiek attiecināta uz dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa fiksēto daļu, nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$PI_{\text{fiksēta}} = \left(\frac{AI_{\text{fiksēta}}}{M_{\text{ēn}_{\text{reg}}}} \times M_{\text{ēn}_{TP}} \right) - \frac{AI_{\text{fiksēta}}}{AI_{SSO}} \times I_{tp}, \text{ kur}$$

$PI_{\text{fiksēta}}$ – tarifu perioda plānotie ieņēmumi, kas atgūstami no dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa fiksētās daļas [EUR].

35. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgā daļa ir atkarīga no ikgadējā dabasgāzes patēriņa, bet tarifa fiksētā daļa ir atkarīga no atļautās slodzes.
36. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgo un fiksēto daļu var diferencēt atkarībā no lietotāju dabasgāzes patēriņa gadā, gazificēto objektu maksimālā dabasgāzes patēriņa stundā vai atkarībā no citiem pamatotiem diferencēšanas kritērijiem, lai sekmētu efektīvāku sadales sistēmas izmantošanu.
37. Sadales sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz tarifu projektā izmantoto dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa fiksētās un mainīgās daļas diferencēšanas kritēriju ekonomisko pamatojumu.
38. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa mainīgās daļas diferencēto tarifu nepiemēro tādiem lietotāju objektiem, kuri ievada dabasgāzi sadales sistēmā.
39. Kopējie atļautie ieņēmumi no dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifa fiksētās daļas nepārsniedz kopējās sadales sistēmas operatora izmaksas, kas attiecināmas uz regulatīvo periodu un iekļaujamas tarifu projektā.

5. Tarifu noteikšanas procedūra

5.1. Tarifu projekta izstrādāšana un iesniegšana

40. Sadales sistēmas operators ne vēlāk kā piecus mēnešus pirms regulatīvā perioda beigām rakstveidā un elektroniskā formā iesniedz regulatoram tarifu projektu nākamajam regulatīvajam periodam. Tarifu projektu izstrādā saskaņā ar šo metodiku, nosakot izmaksas attiecībā uz sadales sistēmas pakalpojumu. Kopā ar tarifu projektu sadales sistēmas operators iesniedz tarifu projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu un minētās izmaksas pamatojošos dokumentus saskaņā ar regulatora noteikumiem par tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu.
41. Sadales sistēmas operators var iesniegt regulatoram pamatotu pieprasījumu atļaut pašam noteikt tarifus saskaņā ar šo metodiku.

5.2. Tarifu projekta izvērtēšana

42. Tarifu projektu regulators izvērtē likumā “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteiktajos termiņos un kārtībā.
43. Regulators, izvērtējot tarifu projekta veidojošo izmaksu pamatojumu, apstiprina vai noraida diferencētos tarifus, vai uzdod sadales sistēmas operatoram veikt diferencēto tarifu pārrēķinu, vai groza tarifu projektu, ja sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs tarifu projekta izvērtēšanas procesā likumā noteiktajā kārtībā un termiņā nesniedz regulatoram papildu informāciju par tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu vai ja kāda no tarifus veidojošajām izmaksām ir ekonomiski nepamatota un regulators tarifu projekta izvērtēšanas laikā to var apliecināt citā tiesiskā ceļā.

44. Tarifu projekta izvērtēšanas laikā sadales sistēmas operators var iesniegt tarifu projekta labojumus un papildinājumus.
45. Noteiktie diferencētie tarifi ir spēkā, līdz stājas spēkā jauni noteiktie diferencētie tarifi.
46. Ja regulators ir devis atļauju, atbilstoši Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹ daļai sadales sistēmas operators pats nosaka diferencētos tarifus saskaņā ar šo metodiku, ievērojot turpmāk norādīto kārtību:
- 46.1. sadales sistēmas operators ne vēlāk kā 30 dienas pirms jauno diferencēto tarifu spēkā stāšanās dienas publicē diferencētos tarifus oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un informē regulatoru par diferencētajiem tarifiem;
 - 46.2. vienlaikus sadales sistēmas operators iesniedz regulatoram diferencēto tarifu pamatojumu un informāciju par iepriekšējā perioda faktiskajām izmaksām, jauno diferencēto tarifu prognozētos datus, kā arī salīdzinājuma tabulas, kurās norādītas lietotāju struktūras izmaiņas, un citus dokumentus, kuri pamato jauno diferencēto tarifu nepieciešamību;
 - 46.3. regulators 21 dienas laikā pēc diferencēto tarifu saņemšanas izvērtē iesniegto diferencēto tarifu atbilstību šai metodikai un iesniegto tarifu ekonomisko pamatojumu;
 - 46.4. ja regulators 21 dienas laikā pēc diferencēto tarifu saņemšanas nav pieņēmis lēmumu par iesniegto diferencēto tarifu neatbilstību šai metodikai vai nav noraidījis diferencēto tarifu ekonomisko pamatojumu, tad diferencētie tarifi stājas spēkā sadales sistēmas operatora noteiktajā laikā;
 - 46.5. ja regulators 21 dienas laikā pēc diferencēto tarifu saņemšanas pieņem lēmumu par iesniegto diferencēto tarifu neatbilstību šai metodikai vai noraida diferencēto tarifu ekonomisko pamatojumu, tad diferencētie tarifi nestājas spēkā sadales sistēmas operatora noteiktajā laikā. Pieņemto lēmumu regulators septiņu dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta sadales sistēmas operatoram un publicē oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" paziņojumu par pieņemto lēmumu, kurā atsauc diferencēto tarifu spēkā stāšanos.

6. Noslēguma jautājumi

47. Atzīt par spēku zaudējušu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2020.gada 6.augusta lēmumu Nr.1/12 "Dabaszāģes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" (Latvijas Vēstnesis 2020, 154.nr.).
48. Informāciju par pirmā tarifu perioda regulatīvā rēķina atlikumu atbilstoši šīs metodikas **Kļūda! Nav atrasts atsauces avots.** punktā noteiktajam sistēmas operators iesniedz regulatoram ne vēlāk kā līdz 2022.gada 1.septembrim.
49. Metodika stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Priekšsēdētāja

A. Ozola